

INITIAL DRAFT RELEASE

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं ॥

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता
घनसन्धिः – काण्डं 2

Version Notes:

This is now the current Version 0.1 dated Oct 31, 2022

1. This replaces the earlier version 0.0 dated Nov 30, 2020.
2. The corrections found and reported till Oct 15, 2022 are also updated.
3. Required convention, style and presentation improvements or standardisations has been done wherever applicable.
We added kampa vaakyams, more lopa alope vaakyams and other details wherever possible.
4. Notify your corrections / suggestions etc to our email id vedavms@gmail.com

Previous Versions

1st	Version Number	0.0 dated 30th Nov 2020
-----	----------------	-------------------------

Introduction Notes:

VedaVMS as a group had reference of “Ganasandhi” book through an article written by a senior Vedic scholar two/three year ago. We searched for the same and could get it through a well wisher last year. This is a scanned copy from an old book. We understand this book is available in Grantha lipi and Telugu lipi. We do not know the source or details of the author(s) of this book, publisher, year and edition. We have requested for the same. Any reader of this book may provide these details if they come to know of the correct source in Grantha lipi which we have used as source material.

We understand that this book is a great handbook for Students learning Gana Paata. This book gives reference to all important vaakyams, prapaatkam wise, in Taittirlya SamihitA for learning Ganam. The original book gives all Katina (difficult) panchaatis in a separate Section. Grammar hints are given in short form. This book also lists dvipadam and has other references which we plan to cover later.

We have attempted to type the same using Baraha transliteration utility in Sanskrit. Based on the feedback and utility and availability of volunteers this book may be compiled in Malayalam, Tamil or other Indian languages that are supported by Baraha or using any other useful software/utility in future.

Kindly note that this book is **not exhaustive nor has every detail that a student may be searching for. This book shall be used only under the guidance/advice of a qualified Guru.**

Acknowledgements: We would like to express our heartfelt thanks to the Authors, Publishers of the Book and the person who shared the book with our well-wisher. We acknowledge the role of **Shri K.E. Varada Desikan** of Pondicherry for reaching the source copy of the book in PDF form in Grantha lipi.

Note for Usage:

1. We have added our notes and comments in English so that Student gets the reference of the Rules.
2. The original text as typed from “GanaSandhi grantham” book is given in **Bold dark** fonts. Each vaakyam given in Ganasandhi book is serially numbered with reference to panchaati number in SamhitA
3. We have tried to give sample of Padams, Padams in a Gana vAkyam (Gana purva padam in format of 1,2 / 2,1 / 1,2,3 / 3,2,1 / 1.2.3) and Gana vAkyam on a sample basis only.
4. We have given reference to rules in other books on Jatai and Gana like Jata Mani, Jata DarpaNam and Gana DarpaNam. We have given a note as to whether it is as per per “Gana Sandhi grantham” book (GS) or taken from other books for the benefit of readers.

Whatever is **not in Bold** or marked in **red font** is information for the readers, that it is an additon by VedaVMS Team. But Notes provided by VedaVMS is in normal or bold font in brackets.

Abbrevations

- GS – Gana Sandhi (this Book)
- PS - prAtiSAkyam
- GD – Gana Darpanam
- JD – Jata Darpanam
- JM – Jata Mani

All the four books mentioned above are available in www.vedavms.in under page SikShA and Lessons.

Special note to readers

- The vaakyams given in each of the prapaataka is numbered serially by us though such numbering is not given in the source book. Even the source book does not have panchati reference for each item but VedaVMS Team has provided Samhita reference for each item for better understanding and guidance.
- The source book has given an earlier panchaati sometimes in the later chapter . For example, a vakyam of TS 1.5.6.3 may be serial numbered by us as 23 based on the order in the Book, but T.S 1.5.6.2 may be given next, which we have numbered as 24.
- We have cut and paste vakyam from SamhitA text therefore, sometimes the first and final letters of the vaakyam may have incorrect swaram reference e.g last letter of vakyam is shown as anudAttam, first letter of a vakyam is Swaritam; these may be ignored.
- Kindly ignore extra spaces given between padams, if any.
- Please give your valuable suggestions, comments and notify errors to our email id - vedavms@gmail.com

=====

Table of Contents

2	Ghana Sandhi – Kaandam 2.....	8
2.1	द्वितीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः – पशुविधानं	8
	Section 1 - General panchaati.....	8
	Section 2 - Katina Ghana panchaati	14
2.2	द्वितीयकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः – इष्टिविधानं.....	15
	Section 1 - General panchaati.....	15
	Section 2 - Katina Ghana panchaati	21
2.3	द्वितीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – इष्टिविधानं.....	23
	Section 1 - General panchaati.....	23
	Section 2 - Katina Ghana panchaati	30
2.4	द्वितीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – इष्टिविधानं	31
	Section 1 - General panchaati.....	31
	Section 2 - Katina Ghana panchaati	35
2.5	द्वितीयकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – इष्टिविधानं	37
	Section 1 - General panchaati.....	37
	Section 2 - Katina Ghana panchaati	51
2.6	द्वितीयकाण्डे षष्ठः प्रश्नः – अवशिष्टकर्माभिधानं	53
	Section 1 - General panchaati.....	53
	Section 2 - Katina Ghana panchaati	61
	Alopa PrasanaaH	62
	Alopa AnuvakaaH.....	62
	Punarukta alopa Vaakyaani	63

Punarukta lopa Vaakyaani	63
Lopam and Alopam for same word	64
Dvipadam	65
Tri kramam	65

=====

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिःओं

2 Ghana Sandhi – Kaandam 2

2.1 द्वितीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः – पशुविधानं

Section 1 - General panchaati

1. सैनमीश्वरा प्रदह इत्येतमेव सन्तं – 2.1.1.1

2. भूतिमुपैत्यप्रदाहाय भवत्येव – 2.1.1.1

3. ततोऽजस्तूपरः समभवत् – 2.1.1.4 (कंपं)

2.1.1.4(34)– अजः । तूपरः । सम् ।

अज स्तूपर स्तूपरो(१) ऽजो ऽज स्तूपरः स(ग्म्) सम् तूपरो(१)
ऽजो ऽज स्तूपरः सम् ।

4. रूपेणैवाव रुन्धे – 2.1.1.6

5. ता अन्वैत् ताः पुनरयाचत – 2.1.2.1

6. कृष्णमेकशितिपादमालभेत – 2.1.2.1

7. कस्मा इममा लप्स्यामह इत्यथ वै तर्हि - 2.1.2.3

8. रुचमदधुः – 2.1.2.4 [अदधू रुचꣳ रुचं]

9. यश्च नापस्त्वावासतः सद्वदतीत्यैन्द्रीम् – 2.1.5.4

10. अभ्यजयद् वैष्णवं वामनमा लभेत – 2.1.3.1 - (कंपं)

2.1.3.1(20)- अभि । अजयत् । वैष्णवम् ।

अभ्यजय दजयदभ्या(1) भ्यजयद् वैष्णवं वैष्णव मजयदभ्या(1)
भ्यजयद् वैष्णवम् ।

11. वै रेतोधा अग्निः – 2.1.2.8 - (अग्निरग्नी रेतोधाः)

12. विषमा इव हीमे लोकाः समृध्यै – 2.1.3.1

13. वज्रो भूत्या इन्ध उपैनम् – 2.1.3.5

14. वसन्ता प्रातस्त्रीन् ललामान् – 2.1.4.1 - (त्रीꣳ स्त्रीन्)

15. यमश्चास्मिन् लोकेऽस्पृधन्ते – 2.1.4.3 – (अस्मिꣳश्च च)

16. ऐन्द्रेणैवास्यैन्द्रियं वृद्धे – 2.1.4.5

17. वृत्रो हतः षोडशभिर्भोगैरसिनात् – 2.1.4.5

हतः । षोडशभिः । = (षोडशभिर्. हतो हतः) (swarabhakti)

18. ज॒घनेऽनू॒दैत् तमिन्द्रः – 2.1.4.5

---

19. ज्यो॒गप॒रु॒द्धो ऽनयो॑र्. हि॒ वा ए॒षः – 2.1.4.7

---

20. प॒र्या॒रीव ह्ये॒तस्य॑ रा॒ष्ट्रं – 2.1.4.7

---

21. वि॒डप॒शु॒ष्काऽथै॒ष ज्यो॑ग् – 2.1.4.8

---

22. आ ल॒भेत॑ भू॒तिकामो॑ऽजा॒तो वै – 2.1.5.4

---

23. प॒शवोऽनू॒दाय॑न्त् स उ॒न्नतः॑ - 2.1.5.1

---

24. तमै॒न्द्रमे॒वाऽऽ ल॒भेतै॑तत् – 2.1.5.5

---

25. इ॒न्द्रि॒यं द॒धाती॑न्द्रि॒याव्ये॑व भ॒वति॑ – 2.1.6.3

---

26. बहु॒दे॒व॒त्यो(१) ह्ये॒ष – 2.1.6.5 – (Ghana Kampam)

2.1.6.5(9)– बहु॒दे॒व॒त्यः॑ । हि॒ । ए॒षः॑ ।

बहु॒दे॒व॒त्यो हि॒ हि बहु॒दे॒व॒त्यो बहु॒दे॒व॒त्यो(१) ह्ये॒ष ए॒ष हि बहु॒दे॒व॒त्यो बहु॒दे॒व॒त्यो(१) ह्ये॒षः॑ ।

---

27. अ॒भ्यगृ॒ह्णादस्त्वे॒वायं॑ – 2.1.7.1 + 7.2 (Kampam)

2.1.7.1(50)– अ॒भि । अ॒गृ॒ह्णात् । अ॒स्तु ।

अ॒भ्यगृ॒ह्णा द॒गृ॒ह्णा द॒भ्या(१)भ्य॒गृ॒ह्णा द॒स्त्व स्त्व॒गृ॒ह्णा
द॒भ्या(१)भ्य॒गृ॒ह्णा द॒स्तु ।

---

28. द॒शक॒पालं॑ पु॒रस्ता॒न् निः॑ – 2.1.8.2

पु॒रस्ता॒त् । निः॑ = (निर् णिष्पु॒रस्ता॒त्)

(Ref -PS 8.24 –niH followed by p, visargam becomes Sh)

---

29. वा॒रु॒णीरा॒पोऽपां॑ च॒ खलु॒ वै – 2.1.9.2

---

30. वा ए॒षामै॒तस्यां॑ व॒दध्व॒मिति॑ सा – 2.1.9.4

---

31. व्यु॒च्छन्ती॑ व्यु॒च्छत्य॒प तमः॑ – 2.1.10.3

---

32. इन्द्रं॑ वो वि॒श्वतः॑ – 2.1.11.1 – (alopa anuvaakam)

---

33. मरु॒तो यद्ध॑ वो दि॒वो या वः॑ शर्म॑ ॥ – 2.1.11.1

---

34. अ॒ग्निः प्र॒थमो॑ वसु॒भिर्नः॑ – 2.1.11.2

अ॒ग्निः । प्र॒थमः॑ । = (प्र॒थमो ऽग्निः)

2.1.11.2(26)– अ॒ग्निः । प्र॒थमः । वसु॑भिः ।

अ॒ग्निः प्र॒थमः प्र॒थमो॑ ऽग्नि॒रग्निः॑ प्र॒थमो॑ वसु॑भिर् वसु॑भिः प्र॒थमो॑
ऽग्नि॒रग्निः प्र॒थमो॑ वसु॑भिः ।

---

35. ए॒वा त्रि॒णाम॑न्नह॒णीय॑मा॒ना वि॒श्वे – 2.1.11.3

अ॒ह॒णीय॑मा॒नाः । वि॒श्वे॑ । = वि॒श्वे ऽह॒णीय॑मा॒नाः

2.1.11.3(23)– अ॒ह॒णीय॑मा॒नाः । वि॒श्वे॑ । दे॒वाः ।

अ॒ह॒णीय॑मा॒ना वि॒श्वे वि॒श्वे ऽह॒णीय॑मा॒ना अ॒ह॒णीय॑मा॒ना वि॒श्वे दे॒वा दे॒
वा वि॒श्वे ऽह॒णीय॑मा॒ना अ॒ह॒णीय॑मा॒ना वि॒श्वे दे॒वाः ।

---

36. अ॒र्ह॒न्तश्चि॒द्यमि॑न्ध॒ते स॒ञ्जन॑यन्ति ज॒न्तवः॑ ॥ – 2.1.11.3

---

37. त्या॒न्नु क्ष॒त्रिया॑ँ अव – 2.1.11.5

क्ष॒त्रिया॑न् । अवः॑ । = अवो॑ ऽवः॑ क्ष॒त्रिया॑

2.1.11.5(28)– क्ष॒त्रिया॑न् । अवः॑ । आ॒दि॒त्यान् ।

क्ष॒त्रिया॑(ग्म्) अवो॑ ऽवः॑ क्ष॒त्रिया॑न् क्ष॒त्रिया॑(ग्म्) अव॑ आ॒दि॒त्या ना॒दि॒
त्या॑ नवः॑ क्ष॒त्रिया॑न् क्ष॒त्रिया॑(ग्म्) अव॑ आ॒दि॒त्यान् ।

---

38. अ॒नागा॒स्त्वे अ॒दि॒ति॒त्वे तु॒रासः॑ - 2.1.11.6

(अ॒नागा॒स्त्वे । अ॒दि॒ति॒त्वे ।) = अ॒दि॒ति॒त्वे अ॒दि॒ति॒त्वे ऽनागा॒स्त्वे
ऽनागा॒स्त्वे अ॒दि॒ति॒त्वे

2.1.11.6(11)– अ॒नागा॒स्त्वे । अ॒दि॒ति॒त्वे । तु॒रासः॑ ।

अ॒नागा॒स्त्वे अ॒दि॒ति॒त्वे अ॒दि॒ति॒त्वे ऽनागा॒स्त्वे ऽनागा॒स्त्वे अ॒दि॒ति॒त्वे
तु॒रास॑ स्तु॒रासो॑ अ॒दि॒ति॒त्वे ऽनागा॒स्त्वे ऽनागा॒स्त्वे अ॒दि॒ति॒त्वे तु॒रासः॑ ।

---

39. तदा॑शास्ते॒ यज॑मानो ह॒विर्भिः॑ ।

अ॒हे॒ड॒मा॒नो वरु॑णे॒ह बो॒द्ध्यु॑रु॒श॒स् मा न॒ आयुः॑ प्र मो॒षीः॑ ॥ –
2.1.11.6

यज॑मानः । ह॒विर्भिः॑ । = (यज॑मानो ह॒विर्भिर् ह॒विर्भिर् यज॑मानः)

2.1.11.6(40)– अ॒हे॒ड॒मा॒नः । वरु॑ण । इ॒ह ।

अ॒हे॒ड॒मा॒नो वरु॑ण वरु॑णा हे॒ड॒मा॒नो ऽहे॒ड॒मा॒नो वरु॑णे हे॒ ह
वरु॑णा हे॒ड॒मा॒नो ऽहे॒ड॒मा॒नो वरु॑णे ह ।

=====

Section 2 - Katina Ghana panchaati

40. य॒मत्वं ते दे॒वा अ॒मन्यन्त॑ – 2.1.4.4
41. पा॒प्मान॑म॒पि द॒हत्यै॒न्द्रेण॑ – 2.1.4.7
42. व॒थ्स॒मा ल॒भेत॑ वा॒युर्वै॑ – 2.1.4.8
43. प्र॒जामा॑पो वा ओष॒धयः॑ – 2.1.5.4
44. भ॒वति॑ मु॒खत॑ ए॒वास्मिन्॑ तेजः – 2.1.10.2
45. ए॒नम् प॒वय॑ति प॒राची॑ वै – 2.1.10.3
46. अ॒सुर्य॑मृ॒तावा॑नश्च॒यमा॑नाः – 2.1.11.5

===== द्वितीयकाण्डे प्रथमः प्रश्नः समाप्तः =====

=====

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिःओं

2.2 द्वितीयकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः – इष्टिविधानं

Section 1 - General panchaati

1. एकादशकपालमपश्यत् तं निः – 2.2.1.1 = (तं निर् णिष्टं)

2. व्यृद्ध्यतेऽप वै – 2.2.1.4 - ऋद्ध्यते । अप । = (अपाप र्ध्यते)

प्र, आ, उप, अव, इत्येवं पूर्वः ऋकारः आरमिति विकारम्
आ पद्यते ॥

JM 56- pra, A, upa, ava, ityevaM pUrvaH RukAraH Aramiti vikAram A
padyate || **apa** is **not included** and it will remain hraswam before 'Ru'.

2.2.1.4(6)– ऋद्ध्यते । अप । वै ।

ऋद्ध्यते **ऽपाप र्ध्यत** ऋद्ध्यते ऽप वै वा अप र्ध्यत
ऋद्ध्यते ऽप वै ।

3. इयं वै क्षेत्रस्य पतिः – 2.2.1.5

क्षेत्रस्य । पतिः । = (पतिष्पतिः क्षेत्रस्य)

(PS 8.23- iH visargam sound become **Sh** before k,K or p.)

4. पथो वा एषोऽध्यपथेनैति – 2.2.2.1

5. अप हन्ति निशितायां निर्वपत् – 2.2.2.2

"निशितायां निरित्यत्रणत्वं नस्याद्विलोमके इति वचनेन

"निशितायां निर् णिर् निशितायां निशितायां निः" इति बहवः

पठन्ति ।

केचित् तु एतत् वचन प्रामाणिकमिति वदन्तः

"निशितायां निर् णिर् णिशितायां निशितायां निः" इत्यधीयते

Ref: JD 20 and GD 37 – the sutras recommend that in reverse order (vilomam – Padam 2,1 order 3 & 4th Padam) the 'na' need not be converted to "Na" as per Sandhi Rule.

Note the recommendation is GS is for N. Rule ref PS-7.2.

---

6. नैषां पु॒राऽऽयु॒षोऽपरः॑ प्र॒ मी॒यते॑ – 2.2.2.5

---

7. यस्या॒ग्ना॒व॒ग्नि॒म॒भ्यु॒द्ध॒रेयुः॑ – 2.2.4.6

---

8. ए॒तयो॒रन्यो॑ऽनि॒र्दिष्ट॑भा॒गोऽन्य॑स्तौ – 2.2.4.6

---

9. यस्या॒ग्निरु॒द्धृ॒तोऽहु॒तेऽग्नि॒हो॒त्र उ॒द्वाये॑द॒पर आ॒दी॒प्या॒नू॒द्धृत्य॑
इ॒त्याहु॒स्तत् तथा॑ न का॒र्यं य॑द्भा॒गधे॒यम॒भि पूर्वं॑ उ॒द्धि॒यते॑
कि॒मप॒रोऽभ्यु॒द्धि॒येते॑ति॒ तानि॑ – 2.2.4.7 & 4.8

---

10. प्र॒जायै॑ प॒शूनां॑ निः – 2.2.5.2 = (निर् णिष्प॒शूनां॑)

---

11. ज्यो॒ति॒स्त्वा अ॒स्य प॒राप॑तितं – 2.2.4.8

---

12. सँ॒व॒त्स॒रस्व॑दि॒तमे॒वात्ति॑ नास्मिन् – 2.2.6.2

---

13. अथो यथा जनं यतेऽवसं – 2.2.5.5

---

14. यया रज्ज्वोत्तमां गामाजेत् तां – 2.2.6.5

---

15. अ॒ह इन्द्रमे॒वाऽहो॒मुचं॑ – 2.2.7.4

---

16. स ए॒वैनं॑ पा॒प्मनोऽह॑सः – 2.2.7.4

पा॒प्मनः॑ । अ॒हसः॑ । = (अ(ग्म्)ह॑सो अ(ग्म्)ह॑स स्पा॒प्मनः॑)

(Ref.PS 8.23 aH visargam sound followed by p becomes 's')

---

17. ए॒तानि॑ हि वा ए॒तस्मा॒दप॒क्रान्ता॑नि – 2.2.8.3

---

18. प्र॒वेपे॑रन् रा॒ष्ट्राणि॑ वाऽभि॑ समि॒युः – 2.2.7.4

---

19. ए॒वाका॑श्चमे॒धव॑न्तम् – 2.2.7.5

---

20. यस्य॑ से॒नाऽस॑श्चिते॒व स्या॑त् – 2.2.8.1

---

21. सै॒वास्य॑ से॒नाऽस॑ श्यति – 2.2.8.1

---

22. इन्द्रो॑ वै स॒दृङ् – 2.2.8.5 - (स॒दृङ् वा)

---

23. अधि॑ रे॒वतीं॑ निरमिमीत – 2.2.8.6 – (निर् णिर् रे॒वतीं॑)

---

24. ब्रह्मणैवैनमभिचरति प्रति वै

24a. परस्तादभिचरन्तमभि चरन्ति – 2.2.9.1 & 9.2 – (kampam)

For 24 - 2.2.9.1(47)– ए॒व । ए॒न॒म् । अ॒भि ।

ए॒वैन॑ मे॒न मे॒वैवैन॑ म॒भ्या(१)भ्ये॒न मे॒वैवैन॑ म॒भि ।

For 24 a - 2.2.9.2(3)– प॒र॒स्तात् । अ॒भि॒च॒र॒न्त॒म् । अ॒भि ।

प॒र॒स्ता द॒भि॒च॒र॒न्त॒ म॒भि॒च॒र॒न्त॒म् प॒र॒स्तात् प॒र॒स्ता द॒भि॒च॒र॒न्त॒ म॒भ्या(१)भ्य॑भि॒च॒र॒न्त॒म् प॒र॒स्तात् प॒र॒स्ता द॒भि॒च॒र॒न्त॒ म॒भि ।

---

25. तस्य न कुतश्चनोपाव्याधः – 2.2.9.2

---

26. भ्रातृव्यो यजमानोऽयजमानस्याध्वरकल्पां प्रति निः – 2.2.9.4
(निर् णिष्प्रति)

(PS 7.2 'n' preceeded by niH the following n becomes N and visargam will be 'r'. PS 8.24 niH followed by 'p' or 'k' the visargam becomes 'Sh'. Note this is an often repeated rule)

---

27. पुरावाचः प्रवदितोर्निर्वपेत् – 2.2.9.5

(निर् णिष् प्रवदिनोः) (Similar to Srl. No. 26 above)

---

28. अन्या वाचोऽनु प्र वदन्ति – 2.2.9.5 - (प्राणु प्राण्वनु)

Ref PS 7.4 'n' which follows pra becomes N even if 'a' precedes.

---

29. वशायै काले यैवासौ – 2.2.9.7

30. सो ए॒वैषै॑तस्यै॑क॒कपालः॑ – 2.2.9.7

---

31. ति॒ष्यापूर्ण॑मा॒से निः॑ – 2.2.10.1

(निर् णि॒ष्टि॒ष्यापूर्ण॑मा॒से ति॒ष्यापूर्ण॑मा॒से)

(PS 6.5 if 't' follows niH visargam becomes 'Sh' 't' bcomes 'T')

---

32. इन्द्रं॑ चै॒व म॒रुतश्च॑ - 2.2.11.1

---

33. आ॒सन् ते॑ (१) ऽन्यो॑ऽन्यस्मै॑ – 2.2.11.5 – (kampam)

2.2.11.5(29)– ते॑ । अ॒न्यः । अ॒न्यस्मै॑ ।

ते॑(१) ऽन्यो॑ ऽन्यस्ते॑ ते॑(१) ऽन्यो॑ ऽन्यस्मा॑ अ॒न्यस्मा॑ अ॒न्यस्ते॑ ते॑(१)
ऽन्यो॑ ऽन्यस्मै॑ ।

---

34. हि॒र॒ण्य॒ग॒र्भ आ॒पो ह॒ यत् प्र॒जाप॑ते ॥ – 2.2.12.1
(Alopa anuvaakam)

---

35. ऋ॒दू॒दरे॑ण स॒ख्या स॒चेय॑ - 2.2.12.3

ऋ॒दू॒दरे॑ण । स॒ख्या । = (स॒ख्य र्दू॒दरे॑ण र्दू॒दरे॑ण स॒ख्या)

2.2.12.3(16)– ऋ॒दू॒दरे॑ण । स॒ख्या । स॒चेय॑ ।

ऋ॒दू॒दरे॑ण स॒ख्या स॒ख्य र्दू॒दरे॑ण र्दू॒दरे॑ण स॒ख्या स॒चेय॑ स॒चेय॑
स॒ख्य र्दू॒दरे॑ण र्दू॒दरे॑ण स॒ख्या स॒चेय॑ ।

---

36. अ॒यं यः सो॒मो न्य॑धा॒यि – 2.2.12.3 – (lopam)

2.2.12.3(25)– अ॒यम् । यः । सो॒मः ।

अ॒यं यो यो ऽय॑ म॒यं यः सो॒मः सो॒मो यो ऽय॑ म॒यं यः सो॒मः ।

---

37. अ॒र्को वा यत् तुर॑ते सोम॑च॒क्षास्त॑त्रेदिन्द्रो दध॑ते पृ॒थ्सु तुर्या॑ ॥
व॒षट् ते वि॒ष्णवा॒स आ कृ॑णोमि – 2.2.12.4

---

38. प्र तत् ते अ॒द्य शि॑पि॒विष्ट॑ नाम – 2.2.12.5

---

39. कि॒मित् ते वि॒ष्णो परि॑चक्ष्यं भू॒त् प्र यत् – 2.2.12.5

---

40. ब्र॒ह्मणा कृ॑धि सु॒वर्न॑ – 2.2.12.6 – (सुव॑स्कृ॒धि)

---

41. उ॒तो न॒ उत् पु॒पूर्वाः – 2.2.12.7

---

42. प्रे॒दु ह॒रि॒वः श्रु॑तस्य ॥ – 2.2.12.8

=====

Section 2 - Katina Ghana panchaati

43. र्व॑पे॒थ् सं॒ग्राम॑मु॒पप्र॑यास्यन् – 2.2.1.3
44. ध॒त्तो ने॒न्द्रि॒येण॑ वी॒र्ये॑ण – 2.2.1.4
45. अ॒भि सं भ॑वतः स ई॒श्वरः॑ – 2.2.4.7
46. प॒रस्ता॑द॒भि दृ॒ह्यति॑ नैनं – 2.2.6.3
47. उप॑ धावति स ए॒वास्मा॑ इन्द्रि॒यं – 2.2.7.2
48. प्र॒ति वै प॒रस्ता॑द॒भिच॑रन्तम् – 2.2.9.2
49. अ॒स्मा अनु॑व॒र्त्मानं॑ करोति – 2.2.11.2
50. हि॒रण्य॑ग॒र्भ आपो॑ ह – 2.2.12.1
51. न॒र्या पु॒रूणि॑ । अ॒ग्निर्भु॑वत् – 2.2.12.2
52. म॒हिनि॑ ॥ स्तो॒मास॑स्त्वा – 2.2.12.3
53. सु॒वानः॑ सोम॑ ऋ॒तयुः॑ – 2.2.12.4
54. वर्द्ध॑न्तु त्वा सु॒ष्टुतयः॑ – 2.2.12.5
55. अ॒ग्ने दा॑ दा॒शुषे॑ रयिं – 2.2.12.6
56. नो॑ म॒र्द्धी॑रा तू भ॒र ॥ – 2.2.12.7

57. यासि दाश्वा॑समच्छ॑ – 2.2.12.8

===== द्वितीयकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः =====

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिःओं

2.3 द्वितीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – इष्टिविधानं

Section 1 - General panchaati

1. वपेदपरुद्धो वाऽपरुद्ध्यमानो वा – 2.3.1.1

2. उप प्रेत मरुतः सुदानव एना विशपतिनाऽभ्यमुꣳ राजानमित्याह
TS 2.3.1.3 – (kampam)

2.3.1.3(4)- अभि । अमुम् । राजानम् ।

अभ्यमु ममु मभ्या(१)भ्यमु(ग्म्) राजान(ग्म्) राजान ममु
मभ्या(१)भ्यमु(ग्म्) राजानम् ।

3. विड् विशमेवाव गच्छत्यवगताऽस्य विट् – 2.3.1.3 & 1.4

4. यदि नावगच्छेदिममहमादित्येभ्यो भागं निर्वपाम्या ऽमुष्मादमुष्यै
विशोऽवगन्तोरिति – 2.3.1.4

5. सं नह्येदनपरुद्ध्यमेवाव गच्छति – 2.3.1.5 –

6. यदश्वत्थ ओजसैव विशम् – 2.3.1.5

7. तयैवैष्वमृतमदधात् – 2.3.2.1 – No Kampam here

8. एक॒था ब्र॒ह्म॒ण उप॑ हर॒त्येक॒धैव॑ – 2.3.2.2

---

9. हि॒र॒ण्यं मो॒प न॒मेदि॒ति यत् – 2.3.2.4

---

10. अ॒सा॒वादि॒त्यो न व्य॑रोच॒त – 2.3.2.2

---

11. स वि॒ष्वङ् व्या॒र्च्छ॒त् – 2.3.2.6

वि॒ष्वङ् । वि । आ॒र्च्छ॒त्

Ghana vaakyam – वि॒ष्वङ् वि वि वि॒ष्वङ् वि॒ष्वङ् व्या॒र्च्छ दा॒र्च्छद्
वि वि॒ष्वङ् वि॒ष्वङ् व्या॒र्च्छ॒त् ॥ (given in this book)

2.3.2.6(4)– अ॒पिब॒त् । सः । वि॒ष्वङ् ।

अ॒पिब॒त् स सो ऽपि॑ब द॒पिब॒त् स वि॒ष्वङ् वि॒ष्वङ् ख॒सो ऽपि॑ब
द॒पिब॒त् स वि॒ष्वङ् ।

---

12. स गि॒रिमु॒दैत् तम॒ग्नि॒रनू॒दैत् ताव॒ग्नीषो॒मौ सम् – 2.3.3.1

---

13. तेना॑ ऽग्ने॒यस्य॑ च सौ॒म्यस्य॑ चै॒न्द्रे – 2.3.3.2

---

14. य॒ज्ञवि॒भ्रष्टो॒ऽनु परै॒त् तौ – 2.3.3.1

अ॒नु । प॒रा । = प॒राऽन्व॑नु

अ॒नु प॒रा प॒रा ऽन्व॑नु परै॒दैत् प॒रा ऽन्व॑नु परै॒त् ।

---

15. पर्यणयद्यो राजन्यः – 2.3.4.3 – (Ghana Kampam)

21) 2.3.4.3(18)– अनयत् । यः । राजन्यः ।

अनयद् यो यो ऽनय दनयद् यो राजन्यो राजन्यो(१) यो ऽनय
दनयद् यो राजन्यः ।

---

16. एषा ह्येतस्य देवता य आनुजावरः – 2.3.4.4

---

17. उपैष्याम्यथ ते पुनः – 2.3.5.1

---

18. रोहिणीमेवोपैत् – 2.3.5.1

---

19. अमुमेवैनमाप्यायमानमन्वा प्याययति – 2.3.5.3

---

20. अ॒मु॒मुमा॒प्याय॒यन्तीति॑ या॒ज्यै॒वैनमे॒तया॑ प्याययति ॥ – 2.3.5.3

---

21. लो॒कानभ्यति॑रि॒च्यातै॑ तन्ममा॒सदि॑ति तदि॒मान् अभ्य॑त्यरि॒च्यतेन्द्र॑
रा॒जा॒नमिन्द्र॑म॒धिरा॒जमिन्द्र॑ स्वरा॒जानं॑ – TS 2.3.6.1 - (kampam)

2.3.6.1(10)– अभि । अतिरिच्यातै । तत् ।

अभ्यतिरिच्याता अतिरिच्याता अभ्या(१)भ्यतिरिच्यातै तत्
तदतिरिच्याता अभ्या(१)भ्यतिरिच्यातै तत् ।

22. तस्मा॑ ए॒तं त्रि॒धातुं॑ निः – 2.3.6.1

(त्रि॒धातुम्॑ । निः) = निर् णि॑ द्वि॒धा

2.3.6.1(44)- ए॒तम् । त्रि॒धातुम्॑ । निः ।

ए॒तम् त्रि॒धातुम् त्रि॒धातु॑ मे॒त मे॒तम् त्रि॒धातुम् निर् णि॑ द्वि॒धातु॑ मे॒त
मे॒तम् त्रि॒धातुम् निः ।

---

23. ए॒वमे॒वेमा॑न् लो॒कान् प्र॒त्ता॑न् का॒मम् – 2.3.6.2

---

24. ए॒वमि॒व ही॒मे लो॒काः – 2.3.6.2

---

25. व्य॒त्यास॒मन्वा॒हानि॒र्दाहा॑य – 2.3.6.2

---

26. ह॒दा ता॑न् मे – 2.3.9.1 – (ता॑न् ह॒दा) – (no swara bakhti)

---

27. स्वा॒हा ऽम॑नमस्यामनस्य दे॒वाः – 2.3.9.1 & 9.2

---

28. स्त्रि॒यस्ताने॒वाव रु॒न्धे - 2.3.9.3

(स्त्रि॒यः । तान् ।) = ता॑(ग्) स्तान् स्त्रि॒यः

---

29. ह॒स्तम॒न्वा॒रभ्य॑ पर्या॒हुरेक॒धैव॑ यज॒माने॑ – 2.3.11.4

(अ॒न्वा॒रभ्य॑ । परि॑ ।) = पर्य॑न्वा॒रभ्य॑

---

30. घृ॒तं नि॒ष्पि॒बत्या॑युः – 2.3.11.5

(पि॒बति॑ । आ॒युः ।) = आ॒युः पि॒बति॑

---

31. तं॑ नि॒रव॒पत् – 2.3.12.1

(तम् । निः ।) = निर् णिष्टं तं निः

---

32. तावतो॑ वा॒रु॒णान् चतु॑ष्कपालान् – 2.3.12.1
(चतु॑ष्कपाला(ग्) श्वतु॑ष्कपालान्)

---

33. अ॒नि॒र्दा॒हायाश्च॑ ऋ॒षभ॑ – 2.3.7.4

(अ॒श्वः । ऋ॒षभः ।) = ऋ॒षभो॑ अ॒श्वो ऽश्वः॑

(PS 11.16 'a' after RuShaBaH does not elide.(form avagraham)

2.3.7.4(15)- अ॒श्वः । ऋ॒षभः । वृ॒ष्णिः ।

अ॒श्वः ऋ॒षभः ऋ॒षभो॑ अ॒श्वो ऽश्वः॑ ऋ॒षभो॑ वृ॒ष्णिर् वृ॒ष्णिर्. ऋ॒षभो॑
अ॒श्वो ऽश्वः॑ ऋ॒षभो॑ वृ॒ष्णिः ।

---

34. ए॒ताश्चे॒द्वा अ॒स्यदे॒वता॒ अन्न॑म॒दन्त्य॑दन्त्यु॒वेवा॒स्य म॒नुष्याः॑ ॥

– 2.3.7.4(32)

(अ॒न्नम् । अ॒दन्ति॑ । अ॒दन्ति॑ । उ॒ । ए॒व । अ॒स्य ।)

पदानि - अन्नम् । अदन्ति । अदन्ति ।

घन पूर्व पदानि - अन्नम् अदन्ति अदन्ति अन्नम् अन्नम्
अदन्तिअदन्ति अदन्ति अदन्ति अन्नम् अन्नम् अदन्ति अदन्ति ।

घन वाक्यम् – अ॒न्न म॒द न्त्य॑द न्त्यन्न॑ म॒न्न म॒द न्त्य॑दन्ति॑ ।

घन वाक्यम् – अ॒दन्त्य॑दन्ति॑ ॥

(here “अदन्ति अदन्ति” is dwipadam, hence note that the Ghana vaakyam froms with first 7 padams only)
(This dwipadam is given JM 8)

पदानि - अदन्ति । उ । एव ।

घन पूर्व पदानि – अदन्ति उ उ अदन्ति अदन्ति उ एव एव उ
अदन्ति अदन्ति उ एव ।

घन वाक्यम् – अदन्त्युवु वदन्त्यदन्त्यु वेवैवो ऽदन्त्यदन्त्यु वेव ॥

अद न्त्यु वु वद न्त्यद न्त्यु वेवैवो ऽद न्त्यद न्त्यु वेव ।

(also given in GD 49)

पदानि – उ । एव । अस्य ।

घन पूर्व पदानि – उ एव एव उ उ एव अस्य अस्य एव उ उ
एव अस्य ।

घन वाक्यम् – उ वेवैव वु वेवास्यास्यैव वु वेवास्य ।

(also given in GD 49)

---

35. अपोऽवभृथमवैत्यप्सु वै – 2.3.12.2 – (kampam)

2.3.12.2(39)– अव । एति । अप्सु ।

अवैत्ये त्यवावै त्यप्स्वा(१)प्स्वे त्यवावै त्यप्सु ।

---

36. अ॒फ॒स्वो॒ष॒धी॒षु व॒न॒स्प॒ति॒षु – 2.3.13.1 – (No kampam here)

37. तं तँ॑ वा॒मे॒ते॒ना॒व य॒ज इ॒न्द्रो वै – 2.3.13.1

38. ऐ॒न्द्रा॒व॒रु॒णीं प॒य॒स्यां निर्व॑पेदि॒न्द्र ए॒वा॒स्मि॒न्नि॒न्द्रि॒यं द॒धाति॑ व॒रु॒ण ए॒नं
व॒रु॒ण॒पा॒शा॒न्-मु॒ञ्च॒ति प॒य॒स्या भ॒वति॑ प॒यो हि॒ वा
ए॒त॒स्मा॒द॒प॒क्राम॑त्यथै॒षः – 2.3.13.2

(प॒य॒स्याम् । निः ।) = निर् णि ष्य॒स्यां निः

39. स प्र॒त्न॒व॒न्नि॒का॒व्या – 2.3.14.1 – (alopa anuvaakam)

40. रा॒ज॒न्त्सो॒म प्र॒ति – 2.3.14.1 - प्रति षो॒म

41. अ॒ग्नी॒षो॒मा॒वि॒मꣳ सु॒ मे – 2.3.14.2

42. य॒ज्ञाय॑ च॒क्र॒थु॒रु लो॒कं ॥ अ॒ग्नी॒षो॒मा ह॒वि॒षः - 2.3.14.2
(lopam)

2.3.14.2(47)- अ॒ग्नी॒षो॒मा । ह॒वि॒षः । प्र॒स्थि॒त॒स्य ।

अ॒ग्नी॒षो॒मा ह॒वि॒षो ह॒वि॒षो अ॒ग्नी॒षो॒मा अ॒ग्नी॒षो॒मा ह॒वि॒षः प्र॒स्थि॒त॒स्य
प्र॒स्थि॒त॒स्य ह॒वि॒षो अ॒ग्नी॒षो॒मा अ॒ग्नी॒षो॒मा ह॒वि॒षः प्र॒स्थि॒त॒स्य

43. स इ॒ज्ज॒ने॒न स॒ वि॒शा सः – 2.3.14.3

44. अ॒र्य॒मा ऽऽ या॒ति वृ॒ष॒भः – 2.3.14.4 – (tri kramam)

=====
Section 2 - Katina Ghana panchaati

45. आ॒दि॒त्येभ्यो॑ भुव॒द्वद्भ्यः॑ – 2.3.1.1
46. स्वेन॑ भा॒ग॒धेये॑नोप॑ धावति॑ त ए॒वैनं॑ – 2.3.1.2
47. सु॒दानव॑ ए॒ना वि॒श्र॒पति॑ना – 2.3.1.3
48. अ॒व॒ग॒ताऽस्य॑ वि॒डन॑वगतम् – 2.3.1.4
49. ग॒म॒य॒न्ति॒ यदि॑ नाव॒गच्छेत्॑ – 2.3.1.5
50. त्वष्टुः॑ सोम॒मभी॑षहाऽपि॒बत् – 2.3.2.6
51. दे॒वा वै स॒न्नमा॑सत – 2.3.3.1
52. प्र॒जाप॑तेस्त्रयस्त्रि॒ंशद् दु॒हितरः॑ – 2.3.5.1
53. प्र॒जाप॑तिर्दे॒वेभ्यो॑ऽन्नाद्यं – 2.3.6.1
54. दे॒वा॒सु॒राः सँय॑त्ता आ॒सन् तान्॑ – 2.3.7.1
55. भ॒वति॑ वैश्वदे॒वत्वाय॑ स॒मन्तं॑ – 2.3.7.4
56. यन्न॒वमैत्॑ तन्न॒वनी॑तमभवत् – 2.3.10.1
57. इ॒न्द्रि॒येणाप॑ क्रा॒मति॑ वरु॒णः – 2.3.13.2
- ==== द्वितीयकाण्डे तृतीयः प्रश्नः समाप्तः =====

=====

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः , हरिःओं

2.4 द्वितीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – इष्टिविधानं

Section 1 - General panchaati

1. तद् रक्षाँसि रात्रीभिः – 2.4.1.1 - रात्रीभी रात्रीभिः

2. तान्त् सुब्धान् मृतानभि व्यौच्छत् – 2.4.1.1 – (kampam)

2.4.1.1(26)– अभि । वि । औच्छत् ।

अभि वि व्या(१)भ्यभि व्यौच्छ दौच्छद् व्या(१)भ्यभि व्यौच्छत् ।

3. तं तेनाप नुदते प्र – 2.4.1.4 - (प्र प्र णुदते)

2.4.1.4(14)- प्र । नुदते । यत् ।

प्र णुदते नुदते प्र प्र णुदते यद् यन् नुदते प्र प्र णुदते यत् ।

4. इयमँहोमुगियं विमृधेयमिन्द्रियावतीत्यब्रवीत्ते 2.4.2.1 & 2.2

5. त्रयस्त्रिंशत्कपालं पुरोडाशं निः – 2.4.2.2 - (Sh)

2.4.2.2(39)- पुरोडाशम् । निः । अवपन् ।

पुरोडाशम् निर् णिष् पुरोडाशम् पुरोडाशम् निरवपन् नवपन्
निष् पुरोडाशम् पुरोडाशम् निरवपन् ।

6. यदिन्द्राया॑ऽहोमु॑चे नि॒रव॑पन्न॒ऽहस॑ ए॒व तेना॑मुच्यन्त – 2.4.2.2
(अ॒हसो॑ अ॒हसः॑)

2.4.2.2(17)– नि॒रव॑पन्न । अ॒(ग्म्)ह॑सः । ए॒व ।

नि॒रव॑पन् न॒(ग्म्)ह॑सो अ॒(ग्म्)ह॑सो नि॒रव॑पन् नि॒रव॑पन् न॒(ग्म्)ह॑स
ए॒वैवा॒(ग्म्)ह॑सोनि॒रव॑पन् नि॒रव॑पन् न॒(ग्म्)ह॑स ए॒व ।

---

7. ततो॑ गर्मु॒दुदति॑ष्ठत् – 2.4.4.2

2.4.4.2(27)– तान् । पू॒षा । च ।

तान् पू॒षा पू॒षा ता॒(ग्म्) स्तान् पू॒षा च च पू॒षा ता॒(ग्म्) स्तान् पू॒षा
च ।

---

8. आ पू॒षा ए॒त्वा वसु॑ ॥ – 2.4.5.1

2.4.5.1(21)– आ । पू॒षा । ए॒तु ।

आ पू॒षा पू॒षा ऽऽपू॒षा ए॒त्वेतु॑ पू॒षा ऽऽपू॒षा ए॒तु ।

पू॒षा + ए॒तु do not form a sandhi here , both remain separate
padams

---

9. स्वाहा॑ ऽन॒श॒न्यव॑स्फूर्जन् दि॒द्युत् – 2.4.7.1

---

10. अ॒यम॑वृषादि॒ति श्रु॑तरावृत् – 2.4.7.2

(इति॑ । श्रु॒तः) = श्रु॒तरि॑ति

Ref given in JM 3 and GD 13. PS 8.11 and PS 8.12

---

11. ह॒वि॒रे॒वा॒क॒र॒न्त॒र्वे॒दि॒ सं॒ यौ॒त्य॒व॒रु॒द्ध्यै॑ – 2.4.9.2

12. त्य॒थो॒ यथा॑ ब्रू॒या॒द॒सा॒ वे॒ही॒त्ये॒व॒मे॒वै॒ना॑ ना॒म॒धे॒यै॒रा॑ – 2.4.9.3

13. स॒पी॒त॒य॒ इ॒त्या॒ ब॒द्ध॒ना॒ति॑ – 2.4.10.1

14. वृ॒ष्टि॒मु॒दी॒र॒य॒ति॑ म॒रु॒तः॑ – 2.4.10.2

15. अ॒सा॒वा॒दि॒त्यो॒ न्य॒ङ् र॒श्मि॒भिः॑ – 2.4.10.2 – (kampam)
(र॒श्मि॒भी॒ र॒श्मि॒भिः॑)

2.4.10.2(28)- न्य॒ङ् । र॒श्मि॒भिः॑ । प॒र्या॒व॒र्त॒ते॑ ।

न्य॒ङ् र॒श्मि॒भी॒ र॒श्मि॒भिर् न्या॑(१अ)न्य॒ङ् र॒श्मि॒भिः॑ प॒र्या॒व॒र्त॒ते॑
प॒र्या॒व॒र्त॒ते॑ र॒श्मि॒भिर् न्या॑(१अ)न्य॒ङ् र॒श्मि॒भिः॑ प॒र्या॒व॒र्त॒ते॑ ।

16. य॒था॒य॒जु॒रे॒वै॒त॒दु॒न्नं॑ भ॒य॒ पृ॒थि॒वी॒मि॒ति॑ – 2.4.10.3

17. स॒र्वा॒णि॒ छ॒न्दा॑ꣳस्य॒व॒ रु॒न्धे॑ – 2.4.11.1

(छ॒न्दा॑ꣳसि॒ । अ॒व) = अ॒व छ॒न्दा॑(ग्म्)सि

18. पु॒रो॒डा॒शे॑ पु॒रो॒डा॒शो॑ऽद्ध्ये॒व॒मे॒व तद् यद् ऋ॒च्य॒द्ध्य॒क्ष॒रा॒णि॒
य॒ज्ज॒ग॒त्या॑ – 2.4.11.1

19. नै॒न॒म॒भि॒च॒र॒न्थ् स्तृ॒णु॒त ए॒त॒यै॒व॑ – 2.4.11.3

20. ता॒व॒ति॒ स्व॒य॒मे॒व॒ व्य॒र॒म॒त॒ यदि॒ वा॒ ता॒व॒त् – 2.4.12.1

21. वि॒ष्णवे॒हीद॒मा ह॑रि॒ष्यावो॒ येना॒यमि॒दमि॒ति सः॑ – 2.4.12.3

---

22. अ॒भिप॒र्याव॒र्ताद्ध्य॑वि॒भेद्य॑त् – 2.4.12.3

---

23. प्र॒त्यगृ॑ह्णा॒दधा॒ मेति॑ तत् – 2.4.12.4

---

24. इ॒दमस्मि॒ तत् ते॒ प्र दा॑स्यामी॒ति – 2.4.12.6

---

25. नवो॑नवो भवति – 2.4.14.1 – (alopa anuvaakam)

---

26. अ॒स्येदे॒व प्र रि॑रिचे म॒हित्वं॑ – 2.4.14.2

---

27. त्वा॒मिद्धि॑ ह॒वामहे॑ सा॒ता वा॒जस्य॑ का॒रवः॑ । – 2.4.14.3

---

28. अ॒न्तरि॑क्ष॒ꣳ सूर्य॑ आ॒त्मा – 2.4.14.4

(अ॒न्तरि॑क्षम् । सूर्यः॑ ।) = सूर्यो॑ ऽन्तरि॑क्षम् – punarukta lopam

---

2.4.14.4(46)- अ॒न्तरि॑क्षम् । सूर्यः॑ । आ॒त्मा ।

अ॒न्तरि॑क्ष(ग्म्) सूर्यः॑ सूर्यो॑ ऽन्तरि॑क्ष म॒न्तरि॑क्ष(ग्म्) सूर्य॑ आ॒त्मा
ऽऽत्मा सूर्यो॑ ऽन्तरि॑क्ष म॒न्तरि॑क्ष(ग्म्) सूर्य॑ आ॒त्मा ।

---

29. तव॑ वि ज्योति॒षो दु॒त्यं॑ – 2.4.14.4

Section 2 - Katina Ghana panchaati

30. दे॒वा म॒नु॒ष्याः॑ पि॒तरः॑ – 2.4.1.1
31. अ॒सु॒रा॒न् ज॒याम॑ त॒न्नः स॒ह – 2.4.1.2
32. आ॒स॒न्ता॒नि ते॒न प्रा॑णुदन्त – 2.4.1.3
33. अ॒ग्नये॑ प्र॒तीक॑वते यद॒ग्नये॑ – 2.4.1.4
34. दे॒वा॒सु॒राः सँ॑य॒त्ता आ॒सन् ते॒ दे॒वा अ॑ब्रुवन् – 2.4.2.1
35. इ॒त्य॒ब्र॒वी॒त्त इ॒न्द्रा॒याऽहो॑मु॒चे – 2.4.2.2
36. तां॑ वा॒व दे॒वा वि॒जि॒तिम् – 2.4.2.3
37. अ॒भ्रा॒तृ॒व्यो य॒दिन्द्रा॑य वैमृ॒धाय॑ – 2.4.2.4
38. दे॒वा॒सु॒राः सँ॑य॒त्ता आ॒सन् तेषां॑ गाय॒त्री - 2.4.3.1
39. भ्रा॒जो॒ऽसि दे॒वानां॑ धाम॒ नामा॑ऽसि – 2.4.3.2
40. सौ॒म्य॒यै॒वाऽऽहु॑त्या दि॒वः – 2.4.9.3
41. सर्वा॑णि छ॒न्दा॑ऽस्ये॒तस्या॑मिष्ट्याम् – 2.4.11.1
42. ए॒ष य॒ज्ञो यत् त्रै॑धा॒तवी॑यम् – 2.4.11.3
43. अ॒न्या दे॒वता॑ ऽऽसी॒थ् सोऽब्र॑वीत् – 2.4.12.3

44. म॒यि॑ वी॒र्यं॑ तत् ते॒ प्र दा॑स्यामीति॒ तद॑स्मै प्रायच्छत् तत्
प्रत्य॑गृह्णा॒दधा॑ मेति – 2.4.12.4

45. म॒यि॑ वी॒र्यं॑ तत् ते॒ प्र दा॑स्यामीति॒ तद॑स्मै प्रायच्छत् तत्
प्रत्य॑गृह्णाद् द्वि॒र्मा॑ऽधाः – 2.4.12.5

46. ए॒वं वे॒द ह॒न्ति॒ क्षु॒धं भ्रा॑तृ॒व्यं – 2.4.12.7

47. सो॒तुर्बा॒हुभ्या॑ꣳ सु॒यतः॑ – 2.4.14.4

===== द्वितीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः समाप्तः =====

=====

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः , हरिःओं

2.5 द्वितीयकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – इष्टिविधानं

Section 1 - General panchaati

1. ता॒ ऽ सँ॒व॒त्स॒रम॒बिभ॒स्तं॒ भू॒तान्य॒भ्य॒क्रो॒शन्

– 2.5.1.2 – (kampam)

2.5.1.2(23)– अ॒भि । अ॒क्रो॒शन् । ब्र॒ह्म॒हन् ।
अ॒भ्य॒क्रो॒शन् न॒क्रो॒शन् न॒भ्या(१)॒भ्य॒क्रो॒शन् ब्र॒ह्म॒हन् ब्र॒ह्म॒हन्
न॒क्रो॒शन् न॒भ्या(१)॒भ्य॒क्रो॒शन् ब्र॒ह्म॒हन् ।

2.5.1.2(20)- अ॒बि॒भः । तम् । भू॒तानि॑ ।
अ॒बि॒भ स्तम् त म॒बि॒भ र॒बि॒भ स्तम् भू॒तानि॑ भू॒तानि॑ त म॒बि॒भ
र॒बि॒भ स्तम् भू॒तानि॑ ।

(अ॒बि॒भः ।) = (अ॒बि॒भि र॒बि॒भः)

Ref PS 8.8- Visargam for abibaH is 'r'

2. सं॒भ॒व॒न्न॒ग्नी॒षो॒मा॒व॒भि – 2.5.2.2 – (kampam)

2.5.2.2(5)– स॒म्भ॒व॒न् । अ॒ग्नी॒षो॒मौ । अ॒भि ।

सम्भ॑वन् न॒ग्नी॑षो॒मा व॑ग्नी॒षो॒मौ सम्भ॑वन् थ्सम्भ॑वन् न॒ग्नी॑षो॒मा
व॒भ्या(१)॑भ्य॒ग्नी॑षो॒मौ सम्भ॑वन्

---

3. तेना॒भ्या॑यत तौ – 2.5.2.2 – (kampam)

2.5.2.2(45)– अभि॑ । आ॒यत॑ । तौ ।

अ॒भ्या॑यता यता॒भ्या(१)॑भ्या॒यत॑ तौ ता वा॒यता॒भ्या(१)॑भ्या॒यत॑ तौ ।

---

4. वा॒र्त्र॑घ्न॒ ह॒विः पू॒र्ण॑मा॒से निः – 2.5.2.4
(नि॒र् णि॒ष् पू॒र्ण॑मा॒से)

---

5. नक्ष॑त्रविहि॒ता ऽह॑मसा॒नीत्य॑साव॒ब्रवी॑च्चि॒त्रवि॑हि॒ता ऽह॑मिती॒यं तस्मा॑त्
– 2.5.2.5

---

6. माम॒भ्येत॑मि॒ति तौ भा॑ग॒धेय॑मैच्छेतां – 2.5.2.3(13)

माम् । अ॒भि । ए॒ति । इ॒तम् ।

6.1 पदानि – माम् । अभि॑ । आ ।

घन पूर्व पदानि – माम् अभि॑ अभि॑ माम् माम् अभि॑ आ आ
अभि॑ माम् माम् अभि॑ आ ।

घन वाक्यम् – मा म॒भ्य॑भि॒ माम् मा म॒भ्या ऽभि॑ माम् मा म॒भ्या ।

6.2 पदानि – अभि । आ । इतम् ।

घन पूर्व पदानि – अभि आ आ अभि अभि आ इतम् इतम् आ
अभि अभि आ इतम् ।

घन वाक्यम् – अ॒भ्या ऽभ्य॑भ्येत॑ मि॒त मा ऽभ्य॑भ्येत॑म् ।

6.3 पदानि – आ । इतम् । इति ।

घन पूर्व पदानि – आ इतम् इतम् आ आ इतम् इति इति इतम्
आ आ इतम् इति ।

घन वाक्यम् – ए॒त मि॒त मे॒त मि॒तीती॑त॑ मे॒त मि॒ति ।

6.4 पदानि – इतम् । इति । तौ ।

घन पूर्व पदानि – इतम् इति इति इतम् इतम् इति तौ तौ इति
इतम् इतम् इति तौ ।

घन वाक्यम् – इ॒त मि॒तीती॑त॑ मि॒त मि॒ति तौ॑ ता वि॒तीत॑ मि॒त मि॒ति तौ॑ ।

(The above Ghana Vaakyam is given in this book)

---

7. तावब्रूतामभि सन्दष्टौ – 2.5.2.3 – (kampam)

2.5.2.3(28)- तौ । अ॒ब्रू॒ताम् । अ॒भि ।

ता व॒ब्रू॒ता म॒ब्रू॒ताम् तौ॑ ता व॒ब्रू॒ता म॒भ्या(१)॒भ्य॒ब्रू॒ताम् तौ॑ ता व॒ब्रू॒ता
म॒भि ।

---

8. क इ॒दम॒च्छै॒तीति॑ गौ॒रिति॑ – 2.5.2.6(37)

इ॒दम् । अ॒च्छ॑ । ए॒ति॑ । इ॒ति॑ । गौः॑ । इ॒ति॑ ।

8.1 पदानि – इ॒दम् । अ॒च्छ॑ । ए॒ति॑ ।

घन पूर्व पदानि – इ॒दम् अ॒च्छ॑ अ॒च्छ॑ इ॒दम् इ॒दम् अ॒च्छ॑ ए॒ति॑ ए॒ति॑
अ॒च्छ॑ इ॒दम् इ॒दम् अ॒च्छ॑ ए॒ति॑ ।

घन वाक्यम् – इ॒द म॒च्छा॒च्छे॑ द॒मिद॑ म॒च्छै॒॑त्ये॒ त्य॒च्छे॑ द॒मिद॑ म॒च्छै॑ति॑ ।

8.2 पदानि – अ॒च्छ॑ । ए॒ति॑ । इ॒ति॑ ।

घन पूर्व पदानि – अ॒च्छ॑ ए॒ति॑ ए॒ति॑ अ॒च्छ॑ अ॒च्छ॑ ए॒ति॑ इ॒ति॑ इ॒ति॑
ए॒ति॑ अ॒च्छ॑ अ॒च्छ॑ ए॒ति॑ इ॒ति॑ ।

घन वाक्यम् – अ॒च्छै॒॑त्ये॒ त्य॒च्छा॒ च्छै॒तीती॒॑त्ये॒ त्य॒च्छा॒ च्छै॒तीति॑ ।

8.3 पदानि – ए॒ति॑ । इ॒ति॑ । गौः॑ ।

घन पूर्व पदानि – ए॒ति॑ इ॒ति॑ इ॒ति॑ ए॒ति॑ ए॒ति॑ इ॒ति॑ गौः॑ गौः॑ इ॒ति॑ ए॒ति॑
ए॒ति॑ इ॒ति॑ गौः॑ ।

घन वाक्यम् – ए॒तीतीत्ये॒॑त्येतीति॑ गौ॒र् गौ॒रित्ये॒॑त्येतीति॑ गौः॑ ।

---

9. अ॒पश्य॑त् तं॒ नि॒रव॑पत् – 2.5.3.1

(तं निः) = (निर् णिष्टम् तम्)

2.5.3.1(14)– तम् । निः । अ॒वप॑त् ।

तम् निर् णिष् टम् तम् निरवप दवपन् निष् टम् तम् निरवपत् ।

---

10. ओषधीभ्यो ऽध्यात्मन्थ् समनयन् – 2.5.3.3

---

11. तेन वै स मृधोऽपाहत यत् – 2.5.3.1

---

12. सौम्यं तद्यत् क्वलै राक्षसं तद्यत् – 2.5.3.5

---

13. तथ् सेन्द्रं दद्ध्ना ऽ तनक्ति – 2.5.3.5 – (tri kramam)

---

14. अद्य वसु वसतीतीन्द्रो हि – 2.5.3.7

---

15. यावदेवास्यास्ति तथ् सर्वं – 2.5.4.2

---

16. भ्रातृव्यं नाऽऽप्याययति – 2.5.4.3

---

17. तृप्त एवैनमिन्द्रः – 2.5.4.3

एनम् । इन्द्रः । = (इन्द्र एणं)

2.5.4.3(37)– एव । एनम् । इन्द्रः ।

एवैन मेन मेवैवैन मिन्द्र इन्द्र एण मेवैवैन मिन्द्रः ।

17a. यावदेवास्यास्ति तथ् सर्वं – TS 2.5.4.3

(This is given in source Gana Sandhi book in PraSna TS 3.5 and has been moved here)

---

18. अ॒भ्यु॒देति॑ त्रे॒धा तण्डु॒लान् – 2.5.5.2 – (kampam)

2.5.5.2(1)– अ॒भि । उ॒देति॑ । त्रे॒धा ।

अ॒भ्यु॒दे त्यु॒दे त्य॒भ्या(१)॒भ्यु॒देति॑ त्रे॒धा त्रे॒धो दे॒त्य॒भ्या(१)॒भ्यु॒देति॑ त्रे॒धा ।

---

19. तदनु॑ ह्री॒तमु॒ख्यप॒गल्भो॑ जा॒यते – 2.5.5.3

---

20. स्थ॒विष्ठा॒स्तान् – 2.5.5.2

स्थ॒विष्ठाः॑ । तान् । = [ता(ग्) स्ता(ग्) स्थ॒विष्ठा :]

---

21. भू॒यसो॑ य॒ज्ञक्र॒तूनु॒पैत्येषा॑ – 2.5.5.4

---

22. य॒जते॑ यै॒वासौ॑ दे॒वानां॑ – 2.5.5.5

---

23. ह॒विर्द्धान्य॑स्मीति॑ स॒र्वमे॒वास्य॑ ब॒र्हि – 2.5.6.3

---

24. दे॒वा वै न॒र्चि न॑ य॒जुषि॑ – 2.5.7.1

---

25. तस्या॑नू॒च्याग्न॑ आ या॒हि – 2.5.7.4

---

26. तं त्वा॑ स॒मिद्धि॑र॒ङ्गिर॑ इति॑ – 2.5.8.1 – (alopam)

अ॒ङ्गिरो॑ अ॒ङ्गिरः॑

2.5.8.1(16)– त्वा । स॒मिद्धिः॑ । अ॒ङ्गिरः॑ ।

त्वा स॒मिद्धिः॑ स॒मिद्धि॑ स्त्वा त्वा स॒मिद्धि॑ र॒ङ्गिरो॑ अ॒ङ्गिरः॑ स॒मिद्धि॑
स्त्वा त्वा स॒मिद्धि॑ र॒ङ्गिरः॑ ।

---

27. अ॒ब्रुव॑न्ने॒तेमौ॑ वि पर्यू॒हामे॑ति – 2.5.8.2(4)

अ॒ब्रुव॑न् । आ । इ॒त । इ॒मौ । वि ।

27.1 पदानि – अ॒ब्रुव॑न् । आ । इ॒त ।

घन पूर्व पदानि – अ॒ब्रुव॑न् आ आ अ॒ब्रुव॑न् अ॒ब्रुव॑न् आ इ॒त इ॒त
आ अ॒ब्रुव॑न् अ॒ब्रुव॑न् आ इ॒त ।

घन वाक्यम् – अ॒ब्रुव॑न् ना ऽब्रु॑वन् न॒ब्रुव॑न् ने॒ते ता ऽब्रु॑वन् न॒ब्रुव॑न् ने॒त ।

27.2 पदानि – आ । इ॒त । इ॒मौ ।

घन पूर्व पदानि – आ इ॒त इ॒त आ आ इ॒त इ॒मौ इ॒मौ इ॒त आ आ
इ॒त इ॒मौ ।

घन वाक्यम् – ए॒ते ते॒ते मा वि॒मा वि॒तेते॒ मौ ।

27.3 पदानि – इ॒त । इ॒मौ । वि ।

घन पूर्व पदानि – इ॒त इ॒मौ इ॒मौ इ॒त इ॒त इ॒मौ वि वि इ॒मौ इ॒त इ॒त
इ॒मौ वि ।

घन वाक्यम् – इ॒ते मा वि॒मा वि॒ते ते॒ मौ वि वि॒मा वि॒ते ते॒ मौ वि ।

---

28. अ॒भ्यव॑द॒त् स धू॒मम् – 2.5.8.3 – (kampam)

2.5.8.3(37)– अ॒भि । अ॒वद॑त् । सः ।

अ॒भ्यव॑ द॒दव॑ द॒दभ्या॑(१)भ्य॒वद॑त् स सो ऽव॒दद॑भ्या॑(१)भ्य॒वद॑त् सः ।

29. ए॒त॒र्ह्या॑ श॒ऽसन्ते॑ मां – 2.5.8.6

---

30. पि॒तरो॑ऽनु प्र पि॒पते॑ – 2.5.8.7

अ॒नु । प्र । = (प्र प्रा॒णु)

2.5.8.7(26)– पि॒तरः॑ । अ॒नु । प्र ।

पि॒तरो॑ ऽन्व॒नु पि॒तरः॑ पि॒तरो॑ ऽनु प्र प्रा॒णु पि॒तरः॑ पि॒तरो॑ ऽनु प्र ।

---

31. अ॒ग्ने॑ म॒हाऽ॒सि – 2.5.9.1 - [महा(ग्म्) अ॒ग्ने ऽग्ने]

2.5.9.1(1)- अ॒ग्ने॑ । म॒हान् । अ॒सि ।

अ॒ग्ने॑ म॒हान् म॒हा(ग्म्) अ॒ग्ने ऽग्ने॑ म॒हा(ग्म्) अ॒स्य॑सि म॒हा(ग्म्)
अ॒ग्ने ऽग्ने॑ म॒हा(ग्म्) अ॒सि ।

---

32. दे॒व॒पा॒नो॒ऽरा॒ऽ इ॒वाग्ने॑ – 2.5.9.3 – [अ॒रा(ग्म्) अ॒रा(ग्म्) इ॒व]

2.5.9.3(27)- अ॒रान् । इ॒व । अ॒ग्ने ।

अ॒रा(ग्म्) इ॒वे वा॒रा(ग्म्) अ॒रा(ग्म्) इ॒वाग्ने॑ ऽग्ने॑ इ॒वा॒रा(ग्म्)
अ॒रा(ग्म्) इ॒वाग्ने॑ ।

---

33. अ॒ग्नि॑म॒ग्न आ॒ वह॒ सोम॑मा॒ वहे॑त्याह – 2.5.9.4

---

34. घृ॒त॒वती॑म॒द्ध्व॒र्यो॑ सु॒च॒मा॒ऽस्य॑स्वे॒त्याह॑ – 2.5.9.6 – (alopam)

अ॒द्ध्व॒र्यो॑ अ॒द्ध्व॒र्यो॑

2.5.9.6(7)- जनयेत् । घृतवतीम् । अद्ध्वर्यो ।

जनयेद् घृतवतीम् घृतवतीम् जनयेज् जनयेद् घृतवती मद्ध्वर्यो
अद्ध्वर्यो घृतवतीम् जनयेज् जनयेद् घृतवती मद्ध्वर्यो ।

---

35. ईडामहै देवाँ ईडेन्यान् – 2.5.9.6

---

36. अनुष्टुगनुष्टुप् छन्दसां – 2.5.10.3

---

37. तिष्ठन्नन्वाह तिष्ठन् ह्याश्रुततरं – 2.5.11.1 -
[तिष्ठ(ग्) स्तिष्ठन्]

---

38. स्व एवैनँ स्तोमे प्रति – 2.5.10.1 - प्रति स्तोमे

---

39. न पन्थानः समरुक्षन्नन्तर्वेद्यन्यः पादो भवति बहिर्वेद्यन्योऽथान्वा
हाद्ध्वनां विधृत्यै – 2.5.11.2 - (kampam)

2.5.11.2(11)- अरुक्षन् । अन्तर्वेदि । अन्यः ।

अरुक्षन् नन्तर्वे द्यन्तर्वे द्यरुक्षन् नरुक्षन् नन्तर्वेद्या(१)न्यो(ओ१)
ऽन्यो ऽन्तर्वे द्यरुक्षन् नरुक्षन् नन्तर्वे द्यन्यः ।

---

40. एवाभ्यनक्त्यलूक्षो भवति – 2.5.11.3 - (kampam)

2.5.11.3(37)- अभि । अनक्ति । अलूक्षः ।

अभ्यनक्त्य नक्त्यभ्या(१)भ्य नक्त्य लूक्षो ऽलूक्षो
ऽनक्त्यभ्या(१)भ्यनक्त्य लूक्षः ।

---

41. ताने॒वाभि॑ ज॒यति॑ – 2.5.11.6 – (kampam)

2.5.11.6(14)- तान् । ए॒व । अ॒भि ।

ता ने॒वैव॑ ता(ग्) स्ता ने॒वाभ्या॑(१)भ्ये॒व ता(ग्) स्ता ने॒वाभि॑ ।

---

42. लो॒कं प्र रोच॑यत्यृ॒जुमा॑ घा॒रयति॑ – 2.5.11.7

ऋ॒जुम् । आ । घा॒रयति॑ = (ऋ॒जुमा॑र्जु मृ॒जुमा॑ घा॒रयति॑)

(A is retained as dheergam in sandhi with Ru – JM56)

2.5.11.7(10)– ऋ॒जुम् । आ । घा॒रयति॑ ।

ऋ॒जु मा॑र्जु मृ॒जु मा॑ घा॒रयति॑ घा॒रय॑ त्या॒र्जु मृ॒जु मा॑ घा॒रयति॑ ।

---

43. ए॒देत॑द्वि ब्रू॒हीत्या॑ श्राव॒येती॒दं दे॒वाः – 2.5.11.8(27)

वि । ब्रू॒हि । इति॑ । आ । श्राव॒य ।

43.1 पदानि – वि । ब्रू॒हि । इति॑ ।

घन पूर्व पदानि – वि ब्रू॒हि ब्रू॒हि वि वि ब्रू॒हि इति॑ इति॑ ब्रू॒हि विवि॑
ब्रू॒हि इति॑ ।

घन वाक्यम् – वि ब्रू॒हि ब्रू॒हि वि वि ब्रू॒हीतीति॑ ब्रू॒हि वि वि ब्रू॒हीतीति॑ ।

43.2 पदानि – ब्रू॒हि । इति॑ । आ ।

घन पूर्व पदानि – ब्रू॒हि इति॑ इति॑ ब्रू॒हि ब्रू॒हि इति॑ आ आ इति॑
ब्रू॒हिब्रू॒हि इति॑ आ ।

घन वाक्यम् – ब्रूहीतीति॑ ब्रूहि॑ ब्रूहीत्येति॑ ब्रूहि॑ ब्रूहीत्या॑ ।

43.3 पदानि – इत । आ । श्रावय ।

घन पूर्व पदानि – इति॑ आ आ इति॑ इति॑ आ श्रावय श्रावय आ
इति॑इति॑ आ श्रावय ।

घन वाक्यम् – इत्येतीत्या॑ श्रावय॑ श्रावयेतीत्या॑ श्रावय॑ ।

---

44. ए॒यातां॑ ब्रा॒ह्म॒णाय॑ – 2.5.11.9

ए॒याताम् । ब्रा॒ह्म॒णाय॑ । = (ब्रा॒ह्म॒णाये॒याता॑ मे॒याताम्)

Normally combination of "a" and "e" becomes 'ai', but here it is "e". Ref JM19 JD52.

2.5.11.9(21)– ए॒याताम् । ब्रा॒ह्म॒णाय॑ । अधि॑ ।

ए॒याताम् ब्रा॒ह्म॒णाय॑ ब्रा॒ह्म॒णा ये॒याता॑ मे॒याताम् ब्रा॒ह्म॒णाया॑ ध्यधि॑
ब्रा॒ह्म॒णा ये॒याता॑ मे॒याताम् ब्रा॒ह्म॒णाया॑धि॑ ।

---

45. आ॒युष्ट॑ आ॒युर्दा॑ अ॒ग्ने – 2.5.12.1

(alopa anuvaakam)

---

46. अ॒पां न॒पादा॑ ह्य॒स्थादु॒पस्थं॑ – 2.5.12.1

न॒पात् । आ । हि । अ॒स्थात् । उ॒पस्थम् ।

46.1 पदानि – नपात् । आ । हि ।

घन पूर्व पदानि – नपात् आ आ नपात् नपात् आ हि हि आ
नपात् नपात् आ हि ।

घन वाक्यम् – नपादा नपान् नपादा हि ह्या नपान् नपादा हि ।

46.2 पदानि – आ । हि । अस्थात् ।

घन पूर्व पदानि – आ हि हि आ आ हि अस्थात् अस्थात् हि आ
आ हि अस्थात् ।

घन वाक्यम् – आ हि ह्या ह्यस्था दस्था द्ध्या ह्यस्थात् ॥

46.3 पदानि – हि । अस्थात् । उपस्थम् ।

घन पूर्व पदानि – हि अस्थात् अस्थात् हि हि अस्थात्
उपस्थम् उपस्थम् अस्थात् हि हि अस्थात् उपस्थम् ।

घन वाक्यम् – ह्यस्था दस्थाद्धि ह्यस्था दुपस्थ मुपस्थ मस्थाद्धि
ह्यस्था दुपस्थम् ॥

---

47. तमू शुचिꣳ शुचयो दीदिवाꣳसमपां नपातं परितस्थुरापः ।
TS 2.5.12.2

नपातम् । परि । = (परि णपातम्)

‘na; of napAtam becomes Na after pari. Ref PS 7.4

2.5.12.2(15)- अपाम् । नपा॑तम् । परि॑ ।

अ॒पाम् नपा॑तम् नपा॑त म॒पा म॒पाम् नपा॑तम् परि॑ परि॑ णपा॑त म॒पा
म॒पाम् नपा॑तम् परि॑ ।

2.5.12.2(11)- उ॒ । शुचि॑म् । शुच॑यः ।

ऊ॒ शुचि॑(ग्म्) शुचि॑ मु॒ वू॒ शुचि॑(ग्म्) शुच॑यः शुच॑यः शुचि॑ मु॒ वू॒
शुचि॑(ग्म्) शुच॑यः ।

---

48. सम्राजो॑रव आ वृ॑णे – 2.5.12.2 - lopam

सम्राजोः॑ । अवः॑ । = सम्राजो॑रवो ऽवः

2.5.12.2(39)- सम्राजोः॑ । अवः॑ । आ ।

सम्राजो॑ रवो ऽवः॑ सम्राजोः॑ सम्राजो॑ रव आ ऽवः॑ सम्राजोः॑
सम्राजो॑ रव आ ।

---

49. स त्वं॑ नो अग्ने॑ऽवमो॑ भवो॑ती – 2.5.12.3

अग्ने॑ । अवमः॑ = (अग्ने॑ ऽवमो॑ ऽवमो॑ ऽग्ने॑ अग्ने॑ ऽवमः॑)

2.5.12.3(39)- अग्ने॑ । अवमः॑ । भव॑ ।

अग्ने॑ ऽवमो॑ ऽवमो॑ ऽग्ने॑ अग्ने॑ ऽवमो॑ भव॑ भवा॑वमो॑ ऽग्ने॑ अग्ने॑ ऽवमो॑
भव॑ ।

50. वि न इ॒न्द्रे न्द्र॑ क्ष॒त्रमि॑न्द्रि॒याणि॑ श॒तक्र॑तो ऽनु ते दायि ।

–TS 2.5.12.5

नः । इ॒न्द्र । इ॒न्द्र । क्ष॒त्रम् । इ॒न्द्रि॒याणि॑ । श॒तक्र॑तो । अनु॑ । ते ।

इन्द्र नः

शतक्रतो ऽनु

ते ऽनु

ते अन्वनु

2.5.12.5(41)- श॒तक्र॑तो । अनु॑ । ते ।

श॒तक्र॑तोऽन्वनु॑ श॒तक्र॑तो श॒तक्र॑तोऽनु॑ ते ते ऽनु॑ श॒तक्र॑तो

श॒तक्र॑तोऽनु॑ ते ।

2.5.12.5(42)- अनु॑ । ते । दायि॑ ॥

अनु॑ ते ते अन्वनु॑ ते दायि॑ दायि॑ ते अन्वनु॑ ते दायि॑ ।

Section 2 - Katina Ghana panchaati

51. प्र॒ हा॒रा॒व॒म॒न्तः॑ स्व॒ इति॑ – 2.5.2.3
52. अ॒मा॒वा॒स्यायां॑ प्या॒य॒य॒न्ति॑ – 2.5.2.5
53. वरं॑ वै॒दै॒नं॑ व॒रो ग॒च्छ॒ति॑ – 2.5.2.6
54. इ॒न्द्रं॑ वृ॒त्रं ज॒घ्नि॒वा॒ꣳसं॑ – 2.5.3.1
55. तं॑ नि॒र॒व॒प॒त् ते॒न वै स॑ दे॒वता॑श्च॑ – 2.5.3.2
56. पृ॒थि॒वी॒म॒नु॒ व्या॒र॒त् तदो॑ष॒धयः॑ – 2.5.3.3
57. शृ॒तं कुरु॑ते॒त्यब्रू॑त् तद॒स्मै॑ – 2.5.3.4
58. दधि॑ हि पूर्॒वं क्रि॒य॒त इत्य॑नादृत्य॑ – 2.5.3.5
59. से॒न्द्र॒त्वाया॑ग्नि॒हो॒त्रोच्छे॑षणम् – 2.5.3.6
60. अ॒द्य वसु॑ वस॒तीती॒न्द्रो हि॑ – 2.5.3.7
61. दे॒वा वै न॑र्चि॒ न यजु॑षि – 2.5.7.1
62. आ॒स्तां ते॑ दे॒वा अब्रु॑वन् – 2.5.8.2
63. अ॒ग्ने॑ म॒हाꣳ अ॒सीत्या॑ह – 2.5.9.1
64. यद् द्वे॑ इ॒व ब्रू॑यात् – 2.5.9.6
65. पु॒रा हो॒तारो॑ऽभूवन् – 2.5.11.2

66. अ॒भवन्॑ प॒राऽसु॑रा य॒स्यै॒वं – 2.5.11.9

67. आ॒यु॒ष्ट आ॒यु॒र्दा अ॒ग्ने – 2.5.12.1

==== द्वितीयकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः समाप्तः ====

=====

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः , हरिःओं

2.6द्वितीयकाण्डे षष्ठः प्रश्नः – अवशिष्टकर्माभिधानं

Section 1 - General panchaati

1. समि॒धो॑ यज॒ति वस॒न्तमे॒वर्तू॑नामव रुन्धे – 2.6.1.1

ऋ॒तूना॑म् । अव॑ । = (ऋ॒तूना॑ म॒वावा॑र्तूना॑ मृ॒तूना॑मव)

[pra, A, upa, ava, ityevaM pUrvaH “Ru” kAraH “Ar” amiti
vikAramA padyate] [Given in GD and also in (JM 56) & (GD 52)]

2.6.1.1(5)- ऋ॒तूना॑म् । अव॑ । रुन्धे॑ ।

ऋ॒तूना॑ म॒वावा॑ र्तूना॑ मृ॒तूना॑ मव रुन्धे॑ रुन्धे॑ ज्वा॑ र्तूना॑ मृ॒तूना॑ मव
रुन्धे॑ ।

2. अथो॑ यथा॒पूर्वमु॑पैति पि॒ता वै – 2.6.1.6

3. हीमौ॑ लो॒काव॑नयोः – 2.6.2.1

4. ए॒ष्वेव॑ लो॒केषु॑ – 2.6.2.6 – (kampam)

2.6.2.6(9)- ए॒षु । ए॒व । लो॒केषु॑ ।

ए॒ष्वे॑ वैवै॒ष्वे(ए॑श्)ष्वे॑व लो॒केषु॑ लो॒के॑ ष्वे॒वैष्वे॑(ए॑श्)ष्वे॑व लो॒केषु॑ ।

5. अप्ये॒व नोऽत्रा॑स्त्विति – 2.6.3.1

6. यथाऽक्षो ऽनुपाक्तोऽवाच्छत्येवमवा ऽऽरमित्युपरिष्ठादभ्यज्य
- 2.6.3.3 & 3.4

---

7. पौर्णमास्यां चाऽच्युतो भवति - 2.6.3.3

अच्युतः । भवति । = (अच्युतो अच्युतो भवति)

Ref PS 11-17 – word/padam acyutaH does not elide (form avagraham)

2.6.3.3(34)- अच्युतः । भवति । सुवर्गस्य ।

अच्युतो भवति भवत्यच्युतो अच्युतो भवति सुवर्गस्य सुवर्गस्य
भवत्यच्युतो अच्युतो भवति सुवर्गस्य ।

---

9. अमुष्मिन् लोकेऽभि जयति - 2.6.3.4 – (kampam)

2.6.3.4(20)- अमुष्मिन् । लोके । अभि ।

अमुष्मिन् लोके लोके ऽमुष्मिन् नमुष्मिन् लोके(ए१) ऽभ्यभि
लोके ऽमुष्मिन् नमुष्मिन् लोके ऽभि ।

---

9. वेदिं प्रोक्षत्यृक्षा वा एषाऽलोम - 2.6.5.1

---

10. यत् खनत्यपो नि नयति शान्त्यै – 2.6.5.2 – (kampam)

2.6.5.2(15)- अपः । नि । नयति ।

अपो नि न्या(१)पो ऽपो नि नयति नयति न्या(१)पो ऽपो नि नयति ।

---

11. रूपमकः – 2.6.4.3

रूपम् । अकः । = (रूप मकरका रूप(ग्म्) रूपमकः)

2.6.4.3(15)- रूपम् । अकः । पुरीषवतीम् ।

रूप मक रका रूप(ग्म्) रूप मकः पुरीषवतीम् पुरीषवती मका
रूप(ग्म्) रूप मकः पुरीषवतीम् ।

---

12. ऊर्द्ध्वमुद्यौत्यूर्द्ध्वमिव हि पुंसः – 2.6.5.5

13. इति तस्य क्व सुवर्गो लोकः – 2.6.5.5 – (kampam)

2.6.5.5(38)- क्व । सुवर्गः । लोकः ।

क्व सुवर्गः सुवर्गः क्वा(१) क्व सुवर्गो लोको लोकः सुवर्गः
क्वा(१) क्व सुवर्गो लोकः ।

---

14. सौऽपः प्राविशत् तं देवताः – 2.6.6.1 - (kampam)

2.6.6.1(24)- सः । अपः । प्र ।

सौ(ओ१) ऽपो ऽपः स सौ ऽपः प्र प्रापः स सौ ऽपः प्र ।

---

15. आदित्यो ह्येवोद्यन् पुरस्ताद् – 2.6.6.3

16. धा असि स्वधा असि – 2.6.4.4 (विलोमे स्वधासि)

2.6.4.4(7)- असि । स्वधा । असि ।

असि स्वधा स्वधा ऽस्यसि स्वधा अस्यसि स्वधा ऽस्यसि स्वधा
असि ।

---

17. न वेपनो भवत्यगा(3)नग्नीदित्याह – 2.6.5.6

---

18. ऊर्मिर्न नावमा वधीत् ॥ – 2.6.11.2

---

19. सौऽब्रवीत् कौऽस्येश्वरो यज्ञे – 2.6.7.1

---

20. न ह्यन्यः कामं पशूनां – 2.6.8.1 – (kampam)

2.6.8.1(13)- न । हि । अन्यः ।

न हि हि न न ह्या(१)न्यौ ऽन्यो हि न न ह्यन्यः ।

---

21. रुद्रमन्तरायन्त् सः - 2.6.8.3

रुद्रम् । अन्तः । = (अन्तरन्तो रुद्रम्)

2.6.8.3(19)- रुद्रम् । अन्तः । आयन् ।

रुद्र मन्त रन्ता रुद्र(ग्म्) रुद्र मन्त रायन् नायन् नन्ता रुद्र(ग्म्) रुद्र
मन्त रायन् ।

---

22. अव॒दा॒या॒भि॒ घा॒र॒य॒ति॑ – 2.6.8.4 – (kampam)

2.6.8.4(23)- अव॒दा॒य॑ । अ॒भि॒ । घा॒र॒य॒ति॑ ।

अव॒दा॒या॒भ्या॑(१)भ्य॒ व॒दा॒या॒ व॒दा॒या॒भि॒ घा॒र॒य॒ति॑ घा॒र॒य॒ त्य॒भ्य॒व॒दा॒या॒
व॒दा॒या॒भि॒ घा॒र॒य॒ति॑ ।

---

23. इ॒त्या॒हा॒न्ना॒ वा॒ ए॒त॒र्हि॒ य॒ज्ञः॑ – 2.6.9.1

---

24. नो॒द॒ज्ज्व॒ल॒त् तं॑ दे॒वा आ॒हु॒ती॒भिः॑ – 2.6.9.4

---

25. अ॒थे॒मा॒मु॒पा॒व॒स्य॒ति॑ सू॒प॒च॒र॒णा च॑ – TS 2.6.9.6

---

26. य॒दे॒वा॒ब्रा॒ह्म॒णो॒क्तो॒ऽश्र॒द्द॒धा॒नः॑ – 2.6.10.1

---

27. न॒ नि॒ ह॒न्या॒न्ना॒ लो॒हि॒तं॑ कुर्या॒दे॒ता॒व॒ता॒ है॒न॒सा॒ भ॒व॒ति॑ – 2.6.10.2

---

28. प॒ङ्क्ति॒मे॒वा॒नु॒ प्र॒य॒न्ति॑ प॒ङ्क्ति॒म॒नू॒द्य॒न्ति॑ ॥ – 2.6.10.4

---

29. यु॒क्ष्वा॒हि॒ दे॒व॒हू॒त॒मा॒ञ् अ॒श्वा॒ञ् अ॒ग्ने र॒थी॒रि॒व॑ । – 2.6.11.1
(alopa anuvaakam)

अ॒श्वा॒न् । अ॒ग्ने॒ । र॒थीः॑ ।

(अ॒श्वा॒(ग्म्) अ॒ग्ने अ॒ग्ने ऽश्वा॒(ग्म्) अ॒श्वा॒न् ।

2.6.11.1(3)– दे॒व॒हू॒त॒मा॒न् । अ॒श्वान् । अ॒ग्ने ।

दे॒व॒हू॒त॒मा॒ न॒श्वा(ग्म्) अ॒श्वान् दे॒व॒हू॒त॒मा॒न् दे॒व॒हू॒त॒मा॒ न॒श्वा(ग्म्)

अ॒ग्ने अ॒ग्ने ऽश्वान् दे॒व॒हू॒त॒मा॒न् दे॒व॒हू॒त॒मा॒ न॒श्वा(ग्म्) अ॒ग्ने । (lopam)

(रथी रथी रश्वान् ।)

2.6.11.1(5)– अ॒ग्ने । रथीः । इ॒व ॥

अ॒ग्ने रथी रथी र॒ग्ने अ॒ग्ने रथी रि॒वे व रथी॑र॒ग्ने अ॒ग्ने रथी॑रि॒व ।

---

30. तं नेमि॒मृ॒भवो॑ य॒था ऽऽ नम॒स्व स॒हू॒ति॒भिः । – 2.6.11.1

---

31. क॒मु ष्वि॒दस्य॑ से॒नया॑ऽग्ने॒रपा॑क॒चक्ष॑सः । – 2.6.11.2

---

32. उ॒रु॒कृ॒दु॒रु ण॑ स्कृ॒धि ॥ – 2.6.11.3 – (kampam “na”) – no
kampam here

---

33. यस्या॑जु॒षन्न॑म॒स्वि॒नः श॒मी॒म॒दु॒र्म॒खस्य॑ वा । 2.6.11.3 (lopam)

तं घे॒द॒ग्नि॒र्वृ॒धाऽव॑ति ॥

2.6.11.3(38)- अ॒जु॒षत् । नम॒स्वि॒नः । श॒मी॒म् ।

अ॒जु॒षन् नम॒स्वि॒नो नम॒स्वि॒नो ऽजु॒ष द॒जु॒षन् नम॒स्वि॒नः श॒मी॒(ग्म्)
श॒मी॒म् नम॒स्वि॒नो ऽजु॒ष द॒जु॒षन् नम॒स्वि॒नः श॒मी॒म् ।

34. सँवतोऽवरा॑ अ॒भ्या॑ तर । – 2.6.11.4

अ॒वरान् = [अ॒वरा(ग्म्) अ॒वरान्]

2.6.11.4(1)- सँवतः॑ । अ॒वरान् । अ॒भि ।

सँवतो॑ ऽवरा(ग्म्) अ॒वरान् थ्सँवतः॑ सँवतो॑ ऽवरा(ग्म्) अ॒भ्यभ्य
व॒रान् थ्सँवतः॑ सँवतो॑ ऽवरा(ग्म्) अ॒भि ।

---

35. उ॒श॒न्तस्त्वा॑ ह॒वामहे॑ – 2.6.12.1 – (alopa anuvaakam)

---

36. व॒न्वन्न॒वातः॑ प॒रिधी॑ र॒पोर्णु॑ वी॒रेभिः॑ – 2.6.12.1

अ॒वातः॑ । प॒रिधीन् । = [प॒रिधी(ग्म्) र॒वातो॑ ऽवातः॑]

---

37. अ॒ग्निष्वा॒त्ताः पित॑र ए॒ह गच्छ॑त – 2.6.12.2 – (lopam)

2.6.12.2(19)- अ॒ग्निष्वा॒त्ताः । पित॑रः । आ ।

अ॒ग्निष्वा॒त्ताः पित॑रः पित॑रो ऽग्निष्वा॒त्ता अ॒ग्निष्वा॒त्ताः पित॑र आ
पित॑रो ऽग्निष्वा॒त्ता अ॒ग्निष्वा॒त्ताः पित॑र आ ।

---

38. पित॑र ऊ॒त्यर्वा॑गि॒मा वो॑ ह॒व्या – 2.6.12.2 – (kampam)

2.6.12.2(37)- ऊ॒ती । अ॒र्वाक् । इ॒मा ।

ऊ॒त्यर्वा॑ ग॒र्वागू॑ त्यू(उ॒१)त्य॒र्वा गि॒मेमा॑ ऽर्वागू॑ त्यू(उ॒१)त्य॒र्वा गि॒मा ।

---

39. त आ ग॒ताऽव॑सा॒ श॒न्तमे॒नाथा॑स्मभ्यम् – TS 2.6.12.2

---

40. त आ गमन्तु त इह श्रुवन्त्वधि ब्रुवन्तु – 2.6.12.3

41. बर्हिषदो ये स्वधया – 2.6.12.3

42. स्वधया ते अक्षन्नद्धि त्वं देव – 2.6.12.5 - (kampang)

2.6.12.5(25)- ते । अक्षन् । अद्धि ।

ते अक्षन् नक्षन् ते ते अक्षन् नद्ध्या(१)द्ध्यक्षन् ते ते अक्षन्
नद्धि ।

43. नमो अस्त्वद्य ये पूर्वासः – 2.6.12.4

44. शुचीदयन् दीधितिमुक्थशासः क्षाम – 2.6.12.4

45. यः पिता तेऽस्मिन्. यज्ञे बर्हिषि – 2.6.12.6

2.6.12.6(32)- अस्मिन् । यज्ञे । बर्हिषि ।

अस्मिन्. यज्ञे यज्ञे अस्मिन् नस्मिन्. यज्ञे बर्हिषि बर्हिषि
यज्ञे अस्मिन् नस्मिन्. यज्ञे बर्हिषि ।

46. उदीरतामवर उत् परास उन्मद्ध्यमाः – 2.6.12.3 – lopam

2.6.12.3(41)- उत् । ईरताम् । अवरे ।

उदीरता मीरता मुदु दीरता मवरे ऽवर ईरता मुदु दीरता मवरे ।

Section 2 - Katina Ghana panchaati

47. यद॒ग्नी॒षो॒मा॒वन्त॒रा दे॒वताः॑ – 2.6.2.2
48. ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒नो॑ वदन्त्य॒द्भिः॑ – 2.6.5.1
49. सु॒वर्गं॑ लो॒कं ग॑मयति – 2.6.5.6
50. यु॒क्ष्वा॒हि दे॒वहू॑त॒मान् – 2.6.11.1
51. अ॒ङ्गिरः॑ ॥ तस्मै॑ नू॒नम् – 2.6.11.2
52. अ॒मि॒त्रम॑र्दय ॥ कु॒वि॒थ् सु नः॑ – 2.6.11.3
53. सँ॒वतो॑ऽव॒राꣳ अ॒भ्या तर॑ । – 2.6.11.4
54. नः॑ ॥ त्वꣳ सोम॑ पि॒तृभिः॑ – 2.6.12.2

=====

Alopa PrasanaaH

2.1 to 2.6 (Kaandam 2, full) - is not an Alopa PraSnaM

Alopa AnuvakaaH

1. इन्द्रं॑ चो॒ विश्व॑त॒स्परी॑ न्द्रं॒ नरो॑ – 2.1.11.1 to 2.1.11.6
2. हिर॑ण्यग॒र्भ आपो॑ ह॒ यत् – 2.2.12.1 to 2.2.12.8
3. स प्र॑ल॒वन्नि॑ काव्येन्द्रं॑ – 2.3.14.1 to 2.3.14.6
4. नवो॑नवो भवति॒ जाय॑मानो – 2.4.14.1 to 2.4.14.5
5. आयु॑ष्ट आयु॒र्दा अ॑ग्न – 2.5.12.1 to 2.5.12.5
6. यु॒क्ष्वाहि॑ दे॒वहू॑तमा॒ऽ – 2.6.11.1 to 2.6.11.4
7. उ॒श॒न्त॒स्त्वा ह॑वामह – 2.6.12.1 to 2.6.12.6

=====

Punarukta alopa Vaakyaani

आयुर् यञ्जेन, वाजश्च, प्राणम् म, आयुरेव च ।
पवस्व, व्रतपाः, सूर्ये परोऽग्न आदयः पुनः ।
येनाग्ने, ऽस्मिन्त् सधस्थे, च वाज्यध्वनत्वेनैक्यतः ।
(व्यासशिक्षा) (6.4 & 6.5)

Punarukta alopa Vyaakyaani = None for the Kaandam

Punarukta lopa Vaakyaani

पुनरुक्तं यतः पञ्च पदमित्युत्तरं च वा ॥
पूर्ववद् भवति ज्ञेयं सर्वत्रापि विचक्षणैः ॥ ४२ ॥
ऋक्षु ब्राह्मण वाक्येषु हि अलं द्वित्रिपदादिकं ॥ ७० ॥
(jata maniH)

परित्वा, पुनरूर्जा ऽयं नोऽस्यराती ऽयोपि च ।
सप्तते ऽपो अनुत्वग्नेत्वं गोमांश्चाथि रोचने ।
चित्रं च भवतं द्रप्सः सहस्व पुनरैक्यतः ॥ ७२ ॥
(vyasa siksha)

चित्रं देवाना-मुदगादनीकं चक्षु मित्रस्य वरुणस्याऽग्नेः ।
आऽप्रा द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं सूर्य आत्मा जगतस्तस्थुषश्च ॥
TS 1.4.43.1, 2.4.14.4

अन्तरिक्षम् । सूर्यः । = (अन्तरिक्ष(ग्म्) सूर्यः सूर्यो ऽन्तरिक्ष
मन्तरिक्ष(ग्म्) सूर्यः ।) = (lopam)

Lopam and Alopam for same word

त्रिपद प्रभृतिन्यायो लोप-अलोपेषु विद्यते ॥

तत्र स्थमन्य युक्तं चेत् पूर्वधर्मो न विद्यते ॥

आक्रम्याद्ध्वनो, भवति अग्रे, पावको ऽर्पयति, इति च ॥

विषयो ऽङ्गिर इति एव क्रम्येत्यादि च लुप्यते ॥

जटा मणि – 75

1. त्वा॑ समि॒द्धिर॒ङ्गिर॑ इत्याह – 2.5.8.1 & 2.5.8.4

समि॒द्धिभिः॑ । अ॒ङ्गिरः॑ । इति॑ ।

2.5.8.1(17)- समि॒द्धिः॑ । अ॒ङ्गिरः॑ । इति॑ ।

समि॒द्धि र॒ङ्गिरो॑ अ॒ङ्गिरः॑ समि॒द्धिः॑ समि॒द्धि र॒ङ्गिर॑ इती॑ त्यङ्गिरः॑
समि॒द्धिः॑ समि॒द्धि र॒ङ्गिर॑ इति॑ ।

अ॒ङ्गिर॑ इती॑ त्यङ्गिरो॑ ऽङ्गिर॑ इत्याहा॒हे त्यङ्गिरो॑ ऽङ्गिर॑ इत्याह॑ ।

=====

Dvipadam

मरुतो मरुतः	2.1.6.2
सँवत्सरः सँवत्सरः	2.2.5.6
प्रातस्सवनम् प्रातस्सवनम्	2.2.9.5
तृतीयसवनम् तृतीयसवनम्	2.2.9.6
भेषजं भेषजं	2.2.10.2
अदन्ति अदन्ति	2.3.7.4
शतम् शतम्	2.4.14.3
गायत्री गायत्री	2.5.10.3
अग्नाविष्णू अग्नाविष्णू	2.5.12.1
मुख्यो मुख्यः	2.6.2.5
उपहूता उपहूताः	2.6.7.4

=====

Tri kramam

1. अ॒र्य॒मा आ या॒ति 2.3.14.4
2. द॒ध्ना आ त॒नक्ति 2.5.3.5

=====

== घनसन्धिः – द्वितीय काण्डः समाप्तः ==